

Загальна психологія, історія психології

Джаббарова Л.В.

викладач психології Комунального закладу «Харківської гуманітарно-педагогічної академії» ХОР;

здобувач кафедри прикладної психології

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯМ З ІДЕНТИЧНІСТЮ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У психологічній літературі існує низка теоретичних розробок, які описують взаємозв'язок психологічного благополуччя студентської молоді з різними чинниками, які розглядаються науковцями як причини, що обумовлюють процес становлення психологічного благополуччя студентів. Цікавими є дослідження вчених, які вивчають вплив на психологічне благополуччя особистості, в тому числі студентів, окремих чинників. Так, Р. Шаміонов демонструє особливості залежності психологічного благополуччя з етнічною ідентичністю особистості. На думку вченого, особистості, що володіють окремими елементами тієї чи іншої етнокультури, мають позитивну ідентичність, проявляють більш високий рівень задоволеності життям [7].

Встановлено взаємозв'язок психологічного благополуччя та соціальної ідентичності у студентів дослідниками В. Павленко та М. Перепелицею. Автори зазначають, що найбільший зв'язок існує між психологічним благополуччям студентів і їх громадянською (рівень ідентифікації себе з громадянами країни, ступінь важливості для особи ідентифікації, ступінь прояву громадянської ідентичності у поведінці) та національною (ступінь ідентифікації себе зі своєю етнічною групою, задоволеність своєю національною приналежністю) ідентичністю [4].

Цікавою є праця Д. Левтерової, яка за результатами емпіричного дослідження доводить сильну інтерактивну взаємодію благополуччя особистості та

персональної ідентичності. Автор вважає, що ідентичність встановлює умови для благополуччя, соціальної безпеки людини. На думку, дослідника, персональна ідентичність відповідає очікуванням соціального статусу, благополуччя та соціальної безпеки [3].

С. Водяха за допомогою практичного дослідження доводить, що креативна ідентичність служить позитивному функціонуванню особистості та має позитивний зв'язок із психологічним благополуччям. Учений стверджує, що рівень психологічного благополуччя особистостей із високою креативною ідентичністю відрізняється від рівня благополуччя людини з низькою креативною ідентичністю. Дослідник виявив відмінності між креативами і нонкреативами по вираженості різних показників психологічного благополуччя (позитивні емоції, залученість, особистісний сенс, позитивні міжособистісні відносини, позитивна самореалізація), доводячи, що психологічне благополуччя креативів істотно перевершує нонкреативів [1].

Досліджуючи проблему психологічного благополуччя студентської молоді, О. Дмитренко виявляє, що дане благополуччя особистості залежить від розвитку її гендерної ідентичності. Автор розробляє корекційне тренінгове заняття розвитку компонентів гендерної ідентичності студентів із метою подальшого підвищення рівня психологічного благополуччя особистості. В основу програми заняття покладено положення про те, що досягти психологічного благополуччя серед представників різних типів гендерної ідентичності можна у результаті: усвідомлення власного типу гендерної ідентичності; розвитку андрогінного типу гендерної ідентичності; підвищення рівня самооцінки серед усіх типів гендерної ідентичності; зниження суб'єктивного переживання самотності серед всіх типів гендерної ідентичності. Науковець доводить, що андрогенний тип гендерної ідентичності особистості є найбільш сприятливим психологічному благополуччю студентів [2].

У праці О. Сухоцької, Д. Дьякова досліджено зв'язок психологічного благополуччя особистості та етнічної ідентичності. Автори вивчають особливості впливу факторів на психологічне благополуччя особистості, а саме: сформована самоідентифікація обумовлює рівень психологічного благополуччя особистості, толерантність є чинником, що впливає на психологічне благополуччя осіб з високим рівнем етнічної ідентичності. Дослідники вважають, що розвиток толерантності може сприяти підвищенню рівня психологічного благополуччя [6].

До питання співвідношення психологічного благополуччя та стилів ідентичності осіб у юнацькому віці виявили інтерес О. Серпутько, Т. Маланьїна. Автори завдяки кореляційному аналізу встановили, що з підвищенням рівня приналежності, ідентичності, як ознаки стійкості у власних переконаннях, покращуються показники психологічного благополуччя юнаків, параметри життєстійкості, відчуття себе як особистості, що прагне жити в гармонії з навколишнім середовищем, з собою, здатної до саморегуляції, аналізу, прогнозування [5].

Проблема чинників психологічного благополуччя особистості є актуальною у дослідженнях зарубіжних науковців.

Так, Дж. Довідіо, С. Гертнер, А. Пірсон, Б. Рік переймалися питанням важливості соціальної ідентичності особистості для особистого благополуччя людини. Вчені, спираючись на модель ідентичності, доводять, що процеси ідентифікації формують міжгрупові відносини, соціальна ідентичність впливає на реакцію людей, особисте благополуччя, психічне, фізичне здоров'я [8].

Самістю, соціальною ідентичністю, які є ключовими елементами в розумінні прагнень людини до здоров'я, благополуччя, опікуються С. Шарма, М. Шарма. Автори ідентичність розуміють як термін, що описує усвідомлення себе як дискретної, окремої організації, здатної до саморегуляції. Об'єднуючи емпіричні дані, вчені пов'язують різні рівні самооцінки, соціальної ідентичності з психологічним благополуччям, доводячи, що під час стресу, подолання проблем

добробуту, акультурації, управління особистістю важливу роль відіграє самість, соціальна ідентичність, психосоціальні зміни, що ведуть до психологічного благополуччя [10].

С. Хаслам, Д. Джеттен, Т. Постмес, К. Хаслам демонструють останні дослідження взаємозв'язку соціальної ідентичності, здоров'я та благополуччя людини. Соціальна ідентичність, як свідчать автори, визначає почуття власної гідності з позиції членства в групі. Це означає, що психологія людини часто залежить від стану груп: якщо група надає людині стабільність, тоді це обґрунтовує позитивну основу для психічного здоров'я, благополуччя людини. На думку науковців, соціальна ідентичність – потужний інструмент, який може бути пов'язаний із позитивними або негативними наслідками для здоров'я, благополуччя людини, оскільки люди розуміють і реагують на соціальні умови, в яких вони опиняються. Соціальна ідентичність впливає на структуру соціальної взаємодії особистостей, яка сприяє накопиченню соціального капіталу, впливає на динаміку соціальної підтримки. Це одна з причин, яка доводить, що соціальна ідентичність є сильним предиктором благополуччя в широкому діапазоні контекстів (організаційних, клінічних, освітніх). Загальна соціальна ідентичність здійснює позитивний вплив на задоволення у роботі, житті людини, оскільки служить основою для отримання ефективної підтримки з боку групи [9].

Література:

1. Водяха С. А. Креативная идентичность старшеклассников как предиктор психологического благополучия / С. А. Водяха // Педагогическое образование в России. – 2014. – № 7. – С. 106-108.
2. Дмитренко О. Ю. Корекційна програма тренінгової форми : «Гендерна ідентичність як чинник психологічного благополуччя студентської молоді» / О. Ю. Дмитренко // Проблеми сучасної психології. – 2014. – Вип. 26. – С. 143-160.

3. Левтерова Д. С. Персональная идентичность, благополучие и персональная социальная безопасность [Электрон. ресурс] / Д. С. Левтерова // Социально-экономические и психологические проблемы управления. – М, 2013. – Ч. 1. – Режим доступа : http://psyjournals.ru/social_economical_psychological/issue/63203.shtml
4. Павленко В. М. Взаємозв'язок психологічного благополуччя та соціальної ідентичності у студентів / В. М. Павленко, М. І. Перепелиця // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Психологія. – 2016. – Вип. 61. – С. 29-32.
5. Серпутько О. М. Співвідношення психологічного благополуччя та стилів ідентичності у осіб юнацького віку [Електрон. ресурс] / О. М. Серпутько, Т. М. Маланьїна // Наукові здобутки студентів Інституту людини. – 2017. – №1(7). – Режим доступу : <http://studscientist.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/106/143>.
6. Сухоцкая Е. А. Этническая идентичность как условие психологического благополучия личности [Электрон. ресурс] / Е. А. Сухоцкая. – М., 2016. – Режим доступа : <http://elib.bspu.by/handle/doc/18583>
7. Шамионов Р. М. Психология субъективного благополучия : к разработке интегративной концепции / Р. М. Шамионов // Мир Психологии. – 2002. – №2. – С. 143-148.
8. Dovidio J. F. Social Identities and Social Context : Social Attitudes and Personal Well-Being / J. F. Dovidio, S. L. Gaertner, A. R. Pearson, B. M. Riek // Social Identification in Groups. – 2005. – Vol. 22. – P.231 – 260.
9. Haslam S. A. Health and Welfare : A New Agenda for Applied Psychology / S. A. Haslam, J. Jetten, T. Postmes, E. Haslam // Applied Psychology: International Review. – 2009. – № 58 (1). – P. 1-23.
10. Sharma S. Self, social identity and psychological well-being / S. Sharma, M. Sharma // Psychological Studies June. – 2010. – Vol. 55. – № 2. – P. 118–136.